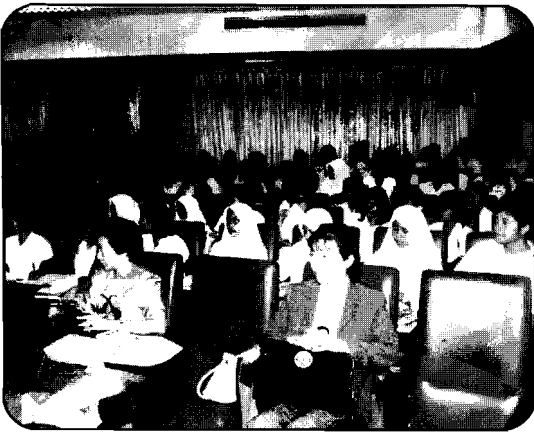

อุดมศึกษาฯ กับการ ปฏิรูปการศึกษา

อ.นันทนา ชันศิริ *

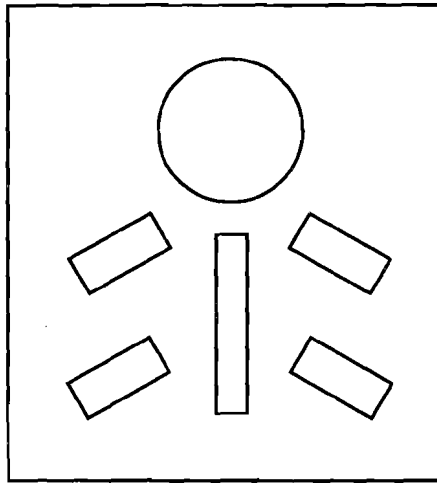
จากวิกฤติด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวิกฤติด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม มีรากฐานมาจากวิกฤติทางการศึกษาทั้งนั้น จนกระทั่งคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาได้หาทางแก้วิกฤติการศึกษา โดยกำหนดเป็นกฎหมายการศึกษา เรียกว่า พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยกำหนดให้ปฏิรูปการเรียนการสอนในทุกระดับการศึกษา ขณะนี้ทุกระดับการศึกษาก้าวหน้าไปมากแล้ว เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนการสอน ในระดับอุดมศึกษา ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนการสอนก้าวหน้าเพียงใดยังหาคำตอบไม่ได้

สาเหตุการณวิกฤติทั้งหมดเนื่องจากระบบการศึกษาเก่า ทำให้ศักยภาพทางสมองของมนุษย์ไม่สมดุลงกัน นั่นคือ ระบบการศึกษาเดิมฝึกเด็กให้จำข้อมูลมากไป แต่ไม่เคยให้ได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหา ฝึกกระบวนการคิดเท่าที่ควร เพราะระบบการเรียนการสอนแต่เดิมทำให้สมองเด็ก แยกเป็นส่วนๆ ขาดความสัมพันธ์กัน ดังนั้นเมื่อเรียน จบแล้ว จึงไม่อาจนำความรู้ที่ได้ไปใช้แก้ปัญหาให้กับตนเองได้ อุปมาเช่น เครื่องยนต์ต่างๆ แยกเป็นชิ้นส่วนก็ไม่อาจทำงานได้ แต่ถ้าเราเอามาประกอบเข้าด้วยกัน เรียกว่า รถยนต์ สามารถวิ่งได้ ถ้าจะเป็นอย่างนี้ได้ ครูต้องจัดการเรียนการสอนโดยวิธีบูรณาการ เพื่อให้ผู้เรียนได้สามารถสร้างองค์ความรู้สามารถแก้ปัญหาของตนเองได้ มีความคิด สร้างสรรค์ และสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ สิ่งต่างๆ ได้เอง สิ่งเหล่านี้ประชากรไทยยังบกพร่องอยู่มาก จึงทำให้การพัฒนางานต่างๆ เป็นไปอย่างเชื่องช้า ไม่พัฒนาเพราะเราไม่ได้สร้างคนให้มีความสามารถดังกล่าว

บทบาทส่วนหนึ่งของอุดมศึกษา ที่ไม่อาจปฏิเสธได้ คือ ต้องสร้างให้บัณฑิตที่จบการศึกษาออกไปให้สามารถสร้างองค์ความรู้วิจัย ใฝ่หาความรู้ นำความรู้ไปใช้และแก้ปัญหา พัฒนางานได้ผลมากกว่าที่เป็นอยู่ แต่การณกลับเป็นไปในทางตรงข้าม

คือ นิสิตจำแต่ข้อเท็จจริง ไม่มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่สามารถนำความรู้ที่เรียนมาไปใช้แก้ปัญหาในการทำงานของตนอย่างมีผล อุดมศึกษาน่าจะทบทวนวิธีการจัดการเรียนการสอนใหม่ดูว่า ควรจัดการเรียนการสอนอย่างไร จึงจะให้เขาสมบูรณ์ทั้งตัว โดยไม่แยกเป็นส่วนๆ และสามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำไปใช้ในสภาพจริงได้

จากตัวอย่างที่ผู้เขียนพบมา นิสิตที่เรียนวิชาชีพครู เรียนทุกสิ่งทุกอย่างที่จำเป็นต่อการเป็นครู ได้แก่ จิตวิทยา เทคโนโลยีการศึกษา การวัด-ประเมินผลวิธีสอน แต่ขณะที่ออกปฏิบัติงานฝึกสอนพบว่า ครูประจำการเคยวิจารณ์ให้ฟังว่า นิสิตแต่ละคนมีลักษณะ ดังภาพนี้

หมายความว่าเรียนวิชาทุกอย่างแยกส่วนกันหมด (ทุกอย่างรู้หมด) แต่ไม่อาจนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ สรุปว่ามีแต่ความรู้แต่ขาดความสามารถในการนำไปประยุกต์ใช้ (Application) ทั้งนี้จะพบว่าการจัดหลักสูตรให้นิสิตเรียน เป็นหลักสูตรแบบรายวิชา (Subject Matter Curriculum) ทุกรายวิชาที่จำเป็น เรียนหมด แต่ละวิชาไม่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน จึงเกิดวิกฤติเช่นนี้ และผลพวงที่จะตามมาก็คือ นักเรียนที่ได้รับการสอนจากครูลักษณะนี้ ก็คงจะต้องมีพฤติกรรมแบบเดียวกันต่อไป ถ้าเราไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการสอนในระดับอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับ พ.ร.บ. การศึกษา นั่นคือ ครูต้องปฏิรูป

การเรียนการสอนใหม่ เพื่อสร้างครูรุ่นใหม่ให้พร้อมที่จะไปดำเนินการปฏิรูปการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ผล

การเรียนการสอนที่จะทำให้ นิสิตสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ ครูต้องทำให้นิสิตเกิดความสงสัยใฝ่รู้ และต้องหาคำตอบในเรื่องที่สงสัยให้ได้ จะไม่พอใจ ถ้าไม่ได้รับคำตอบ (พื้นฐานของคนที่จะทำเป็นนักวิทยาศาสตร์) จะต้องให้เขาเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ลงมือปฏิบัติจริง เกิดความสงสัยใคร่รู้ก็หาคำตอบจากสิ่งที่เรียน โดยใช้ความคิดวิเคราะห์หาสาเหตุ รู้จักตั้งสมมติฐาน (คาดคะเน)

ฝึกตีความ แปลความ แล้วทดลองข้อสงสัยที่วางไว้ด้วยตนเอง จนกระทั่งสรุปเป็นกฎหรือหลักการ หรือองค์ความรู้ ที่เรียกว่า (Constructivism)

ผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมในลักษณะบูรณาการเนื้อหา บูรณาการกิจกรรม และผู้เรียนควรจะมีส่วนร่วมในการเลือกเนื้อหาและร่วมวางแผนในการเรียนด้วย

ผู้เขียนได้ค้นพบหลักการ Constructivist ได้จากการอ่านหนังสือ เรื่อง “สืบจากศพ” ซึ่งแพทย์หญิง พรทิพย์ โรจนสุนันท์ ได้เขียนไว้จากการวิเคราะห์หนังสือดังกล่าว พบว่า แม้คุณหมอจะไม่เคยผ่านการอบรมการเรียนการสอน แต่วิธีการที่เกิดกับคุณหมอเป็นวิธีการที่ท่านเรียนรู้โดยวิธีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และสามารถวิเคราะห์ถึงสาเหตุการตายของศพแต่ละศพ ได้อย่างมีเหตุผล

เริ่มจากที่คุณหมอเป็นคนช่างสงสัย ไม่ค่อยเชื่ออะไรง่ายๆ หรือจากการฝึกประสบการณ์จากปฏิบัติจริงโดยที่ท่านเป็นคนช่างสังเกต และเก็บข้อมูลที่สังเกต มาฝึกคิด วิเคราะห์ หาสาเหตุ อันไหนไม่ทราบคำตอบก็ค้นคว้าหาคำตอบ จนสรุปสุดท้ายได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการพิสูจน์หาสาเหตุการตายของแต่ละคนอย่างมีเหตุผล และตรงกับความเป็นจริง

สรุป ก็คือการจะสอนให้ผลิตสร้างองค์ความรู้ได้ ครูต้องพยายามให้เขาเกิดความสงสัย ครูต้องมีความสามารถในการตั้งคำถาม(ที่มีคุณภาพ) คือคำถามที่ฝึกให้เด็กใช้ความคิด จินตนาการและทำนายเหตุการณ์ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงมากที่สุด และควรให้เรียนโดยการร่วมแรงร่วมใจ (Co-operative) ให้ผลิตได้ค้นคว้าจากข้อคำถามที่ยังไม่มีคำตอบ จนกว่าจะได้รับคำตอบ และช่วยกันตีความ แปลความสรุปความ อาจทำให้โดยใช้เขียนแผนที่ความคิด (Concept Mapping) แล้วรวบรวมข้อมูลทั้งหมดวิเคราะห์เป็นกฎ หลักการและองค์ความรู้ใหม่ (ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีความหมายสำหรับตัวผู้เรียน) เพราะเขาเรียนด้วยความเข้าใจเอง

ถ้าผลิตในระดับอุดมศึกษาของเรา มีความสามารถในการกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ ก็จะสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาให้กับวิชาชีพของตนได้ ซึ่งทำให้ประเทศชาติพัฒนาไปรวดเร็วยิ่งกว่าที่แล้วมาเป็นแน่